

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

University of Lapland

This is a self-archived version of the original article. It may differ somewhat from the publisher's final version, as the self-archived version is typically the accepted author manuscript.

Parolan panssarimuseo suomalaisen militarismin temppeleinä

Maiche, Karim; Romashov, Vadim

Published in:
Kosmopolis

DOI:
[10.70483/kp.145422](https://doi.org/10.70483/kp.145422)

Julkaistu: 01.01.2024

Document Version
Julkaistu PDF-muodossa, tunnetaan myös nimellä tietueversio

Citation for pulished version (APA):
Maiche, K., & Romashov, V. (2024). Parolan panssarimuseo suomalaisen militarismin temppeleinä. *Kosmopolis*, 54(3), 59-70. <https://doi.org/10.70483/kp.145422>

Document License
CC BY

Parolan panssarimuseo suomalaisen militarismin temppeleinä

Karim Maïche¹ & Vadim Romashov²

Tässä katsausartikkelissa tarkastelemme Parolan panssarimuseon perusnäyttelyä sekä vuoden 2023 *Taisteleva Ukraina – Venäjän virhearvio?* -näyttelyä kriittisen militarismitutkimuksen ja kriittisen mu-seotutkimuksen teoreettisissa viitekehyksissä. Nostamme esiin infrastruktuuriin kätkeytyjä militaristisia käytäntöjä ja väitämme, että Parolan panssarimuseon voi ymmärtää militarismin temppeleinä Duncan Cameronin (1971) klassisen määritelmän mukaan. Argumenttimme pohjautuu etnografiisiin havaintoihimme kahdesta museovierailusta vuonna 2023 sekä vierailuiden pohjalta kirjoittamamme tekstin esiin nostamiin reaktioihin. Vierailujen aikana tarkastelimme muun muassa näytteillepanoa, tilankäyttöä, aihepiiriä, museon kasvatuksellista roolia ja museovieraita. Kysymme, miten Parolan panssarimuseo ylläpitää ja luo kansallismielistä historiakäsitystä militaristisia tarkoituksia varten. Artikkelissa pohditaan myös sitä, kuinka Venäjän valtion aseellista hyökkäystä Ukrainaan on käytetty Suomen militarisoinnin oikeuttamiseen ja viholliskuvan ylläpitämiseen. Miksi militarisaatioprosessit tunnistetaan muualla, mutta ei omassa yhteiskunnassa? Väitämme, että Parolan panssarimuseo ylis-tää sotaa ja sotateknologiaa, luo viholliskuvia, epäinhimillistä vihollista ja samaan aikaan rakentaa museoalueesta lapsille leikkisää ympäristöä. Tarkastellessamme median reaktioita Parolan panssari-museoon liittyviin kriittisiin pohdintoihimme päädyimme johtopäätökseen, että museon päätehtävä ei ole ylläpitää demokraattista keskustelua vaan tuottaa autoritaarista mielikuvaa museon toiminnas-ta kansallisena temppeleinä.

Avainsanat: muistin politiikka, museo, nationalismi, viholliskuvat, yhteiskunnallinen militarisaatio

Kulttuurista väkivaltaa ja suomalaista militarismia Parolan panssarimuseossa

Nyky-Suomessa yhteiskunnallista militarisaatiota – eli sotilaallisten arvojen edistämistä – voi havaita useilla tasoilla: väkivallan kasvavana hyväksyntänä, voiman käytön ihannointina, asekaupan legitimointina tai turvallisuuden ja nationalismin aiempaa voimakkaampana yhteenkietoutumisena (ks. Kotilainen & Hast 2024). Militarisaatio vahvistuu myös historial-listen tapahtumien narratiivien rakentamisen sekä siihen liittyvän muistin politiikan kautta. Tässä katsausartikkelissa tarkastelemme Parolan panssarimuseon perusnäyttelyn ja *Taisteleva Ukraina – Venäjän virhearvio?* -näyttelyissä rakentuvaa muistinpolitiikkaa sekä niiden infra-strukturien sekaan kätkeytyjä militaristisia käytäntöjä. Pohdimme kriittisen militarismitutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen tukeutuen, miten näyttelyn militaristiset käytännöt tuottavat nationalistista historiankäsitystä nykypäivän poliittisiin tarpeisiin.

Kirjoittajista Vadim Romashov vieraili Parolan panssarimuseossa kesällä 2023 osana konflikteja ja historiaa käsittelevää kansainvälistä akateemista tapaamista. Museon militaristis-nationalistinen näytteilleasettelu herätti osallistujissa hämmästyä. Tämän jälkeen artikkelin kirjoittajat vierailivat museossa yhdessä syksyllä 2023. Tarkastelimme näyttelyitä käyttäen perinteisen näyttelyanalyysin lähestymistapaa ja kiinnitimme huomiota näyttelyiden ympä-

1 YTT, yliopistonlehtori, Lapin yliopisto, <karim.maiche@ulapland.fi>

2 YTT, tutkijatohtori, Itä-Suomen yliopisto, <vadim.romashov@uef.fi>

ristöön, tilan luomiseen ja käyttöön, aihealueisiin ja viesteihin, esillepanoon, näyttelyn kasvatukselliseen rooliin sekä museovieraisiin (ks. Moser 2010). Havaitimme näyttelyn ilmentävän ”kulttuurista väkivaltaa”. Tämä Johan Galtungin (1990) termi tekee näkyväksi, kuinka suora ja rakenteellinen väkivalta muuttuu yhteiskunnallisesti hyväksyttäväksi käytännöiksi.

Kirjoitimme vuoden 2023 marraskuussa vierailuistamme rasismien vastaisen *Raster*-tutkijaverkoston alustalle Parolan panssarimuseosta kriittisen artikkelin, jossa pohdimme museon näyttelyiden militaristisen fetismin representaatioiden ilmenemismuotoja (Romashov & Maïche 2023). Helmikuussa 2024 *Raster*-artikkelimme kirvoitti hyökkäävän kirjoituksen *Hämeen Sanomissa* otsikolla ”Panssarimuseota syytetään natsismista ja viholliskuvista” (Jutilainen 2024). *Hämeen Sanomien* artikkeli julkaistiin myös lukuisissa Keskisuomalainen-konserniin kuuluvien lehtien nettiversioissa otsikolla ”Tutkijatohtorit syyttävät Panssarimuseota natsismista ja militaristisesta fetisismistä”. Julkaisuja seurasi aggressiivinen, usein russo- ja islamofobian sävyttämä rasistinen nettikeskustelu (ks. Ryyänen 2024). Tämä reaktio kriittiseen artikkeliimme vahvistaa ymmärrystämme siitä, että kansallisen muistin politiikan, yhteiskunnallisen militarisoitumisen ja rakenteellisen väkivallan välillä on yhä kiinteampi yhteys Suomessa.

Valtamedian artikkeleissa lähdetään liikkeelle ajatuksesta, että museo tuo vain esiin historiallista todellisuutta (Jutilainen 2024; *Hämeen Sanomat* 2024a; Niskanen 2024). Me puolestamme väitämme, että tieto on situationaalisesti tuotettua ”todellisuutta” (Haraway 1988; Ahmed 2012). Museon tuottamat merkitykset eivät siis koskaan ole yksiselitteisiä, vaan ne rakentuvat tilannesidonnaisesti ja erilaisista kulttuurisesti määrittyneistä positioista käsin (Abungu 2019, 69). Vuonna 1961 avattu panssarimuseo tarjoaa paljon ajateltavaa yhteiskunnallisen militarisoitumisen ja kulttuurisen väkivallan näkökulmista. Vaikka museon perustaminen kiinnittyy lähinnä toiseen maailmansotaan liittyvään muistin politiikkaan, heijastelevat sen näyttelyt myös tämän päivän yhteiskunnallista ja militarisoitunutta ilmapiiriä. Näemme, että panssariajoneuvojen esittely ei typisty vain niiden teknisten ominaisuuksien kuvailuun, vaan ne merkityksellistyvät myös tämän hetken nationalistisessa ja turvallisuuspoliittisessa kontekstissa. Täten ne vahvistavat suomalaisen yhteiskunnan militarisoitumista luoden venäläisistä vihollisia ja suomalaisista sotasankareita. Hyvä-paha-dikotomiat johtavat vaaralliseen sodan lietsontaan.

Samalla kun pohdimme suomalaista militarisaatiokehitystä, tuomme esimerkkejä vastaavanlaisista militarisaation prosesseista muun muassa Venäjältä ja Azerbaidžanista. Pohdimme, miksi Suomessa tunnistetaan helposti militarisoitumisprosesseja muualla, muttei omissa yhteiskunnassa. Näin ollen havainnoimme militaristisen kierteen vahvistumista Suomessa Venäjän valtion Ukrainaan tekemän hyökkäyksen kontekstissa. Tarkastelemalla samalla julkisen ja sosiaalisen median reaktioita kriittisiin pohdintoihimme tunnistamme Parolan panssarimuseon tehtävän Suomen kansallisvaltion ylläpitämänä militarismin temppeleinä.

Kriittinen militarismitutkimus ja museoiden muistipolitiikka

Kriittinen militarismitutkimus on tutkimussuuntaus, joka pyrkii muuttamaan normatiivisia asetelmia sekä kyseenalaistamaan sotilaallista valtaa ja sodan yhteiskunnallista asemaa (En-

loe 2015; Kotilainen & Hast 2021, 29–30; Hast & Kotilainen 2024). Se on monitieteinen sotatieteellisestä tutkimuksesta ja turvallisuustutkimuksesta eriytynyt tutkimusperinne, jossa tutkitaan sosiaalitieteiden ja humanististen tieteiden keinoin militarismia, militarisaatiota ja niihin liittyviä kognitiivisia ulottuvuuksia eri yhteiskunnissa (Kotilainen & Hast 2021, 29). Tämän katsausartikkelin keskiössä ovat suomalaisen yhteiskunnan militarisoituneet rakenteet, jotka muodostuvat vuorovaikutuksessa tapoihin ja käytäntöihin. Samalla kuulumisen ja ulossulkemisen dynamiikan kautta syntyy sosiaalisia, tilallisia ja diskursiivisia mielikuvia siitä, keiden läsnäolo ja toiminta koetaan uhkaavaksi tai turvattomuutta tuottavaksi (Graham 2012). Kriittinen militarismitutkimus pureutuu sodankäyntiin, armeijoihin, sotateknologiaan ja sen normistoon ihmisen tuottamana toimintana – ei välttämättömyytenä tai luonnollisena osana ihmiselämää (Kotilainen & Hast 2021, 32). Kuten Alison Howell (2018) on väittänyt, yhteiskuntaamme ei voida jakaa sota- tai siviilitilaan, vaan elämämme on muodostunut sotilaallisten käytäntöjen ympärille, vaikkemme niiden läsnäoloa aina huomaisikaan.

Kun ”sotatila” liitetään sanaan ”politiikka”, voidaan paremmin ymmärtää sodan ja rauhan sekä sotilaallisen ja siviilien elintilan jakamattomuutta ja monikerroksisuutta sekä kieltä, jonka kautta militaristista puhetapaa tarinallistetaan. Nick Caddick (2018) on kuvannut, kuinka narratiivit mahdollistavat sodan tarinallisuuden ja kehollisuuden tarkastelemisen sankaruu- den, rohkeuden, tragedian ja uhrausten näkökulmista. Tarinoiden syvyys vaikuttaa ymmärrykseen sodasta sekä sen poliittisesta muistamisesta. Tarinat luovat historiaa nykypäivän tarpeisiin ja tuovat henkilökohtaiset kokemukset osaksi nykyisyyden ja tulevaisuuden toimintaa ja yhteistä kokemusta.

Kansallisvaltioiden hegemonisia tarinoita muokkaavat muistin politiikat, joihin perinteisesti kuuluvat menneiden sotien muistaminen ja sotilaallisten toimien oikeuttaminen. Näissä tarinoissa ylistetään usein sotilaallisia voittoja kansallisen ylpeyden lisäämiseksi tai vähätellään tappioita ja julmuuksia myönteisen kansallisen kuvan ylläpitämiseksi. Museot ovat tällaisen muistipolitiikan ensisijaisia institutionaalisia muotoja. Niiden tehtävänä voi olla militarististen ja poliittisten käytäntöjen legitimointi. Esiintymällä menneiden sotien jatkumona museot ikään kuin representoivat menneiden uhkien tai vihollisten muistoon vetoavina välttämättöminä kansallisen selviytymisen tyssijoina. Erityisesti sotamuseoiden representaatiot edistävät osaltaan kansallisen hegemonisen narratiivin syntymistä, sillä ne kertovat yleensä tarinoita kunniakasta voitoista ja sotilaallisesta uhrautumisesta. Rebecca Heartleyn (2022, 34) mukaan sotamuseot ovat konkreettisia tiloja, joissa kansalaiset oppivat maidensa historiallisesta roolista konflikteissa. Hän painottaa valtion roolia tarinoiden muokkaamisessa kansallisen ylpeyden tunteen sekä kulttuurisen yhtenäisyyden rakentamisessa, mikä muistuttaakin museoiden nationalistisista perinteistä.

Museot voidaan ymmärtää poliittisen kamppailun ja merkityksen muodostumisen hegemonisina tiloina (Mouffe 2013, 102; Bull ym. 2019, 612). Jos haluamme Berthold Moldenia (2016, 129) mukaillen ymmärtää muistia hegemonia- ja vastahegemoniatermeillä, on tunnustettava, että ”muistin aineellinen ulottuvuus on ratkaisevan tärkeä”, jolloin ”[m]nemoninen hegemoniateoria pyrkii vangitsemaan juuri tämän risteyksen materiaaliset rakenteet, sosiaalisen kokemuksen sekä diskursiiviset käytännöt”. Tästä teoreettisesta näkö-

kulmasta rakennamme pohdintamme Parolan panssarimuseon näyttelyistä. Väitämme, että museo ylläpitää hegemonisia antagonistisia, kansallisesti rajattuja muistidiskursseja Suomen ja Neuvostoliiton sodista ja rakentaa näiden sotien sekä niihin liittyvän viholliskuvan jatkumon menneisyydestä nykypäivään. Tällä tavoin se tarjoaa sanitoidun esityksen Suomen osallistumisesta toisen maailmansodan ajan sodankäyntiin. Täten Parolan panssarimuseota voikin lähestyä Duncan Cameronin (1971) klassisen temppelin käsitteen kautta.

Cristian Cercelin (2018, 8) mukaan temppeleinä toimivat museot ovat tiloja, joissa ”tuotetaan ja vahvistetaan kansallisia identiteettejä ja levitetään antagonistisia diskursseja”. Toisin sanoen historialliset museot, jotka väittävät, artikuloivat ja edustavat hallitsevia kansallisia narratiiveja ja myyttejä, ovat verrattavissa kirkon arvovaltaiseen tehtävään. Näin ymmärrettävinä nämä museot ehkäisevät museon sosiaalisen tehtävän foorumina, joka mahdollistaa keskustelun, monien eri diskurssien esittämisen ja hegemonisten narratiivien kyseenalaistamisen. Parolan panssarimuseon tuottama todellisuus suomalaisten panssari- ja panssarintorjuntajoukkojen historiasta ei pelkästään kerää, esittele ja tallenna tätä historiaa, vaan se muokkaa aktiivisesti käsityksiämme menneestä nykypäivän kontekstissa. Kuten museonjohtaja totesi Ukrainan sodan näyttelyn esittelyssä: ”Museot eivät elä ainoastaan menneisyydestä, vaan museoissa tuodaan esille ajankohtaisiakin asioita” (*Hämeen Sanomat* 2023).

Vaikka museo väittää perusnäyttelynsä esittelyssä kertovansa objektiivista historiallista ”tarinaa toista maailmansotaa edeltäneeltä ajalta sekä sotiemme vuosilta 1939–1945” (Parolan panssarimuseo päiväämätön a), herää väkisin kysymys, kenellä on valta määritellä objektiivinen totuus tai kertoa historiasta puolueettomasti – ja onko tällainen pyrkimys objektiivisuuteen ylipäätään mahdollista. *Hämeen Sanomissa* helmikuun lopulla julkaistussa haastattelussa panssarimuseon johtaja Simo Hautala sanoo: ”Tuomme vain totuuden esille. Kerromme myös molempien osapuolten sotilaallisesta historiasta” (Jutilainen 2024). Samaisessa lehtiartikkelissa väitettiin virheellisesti meidän syyttävän museota natsismista. Yhteiskuntatieteiden tutkijoina meidän on vaikea hyväksyä, että juuri Parolan panssarimuseolla olisi kiistaton yksinoikeus ”tuoda totuutta esille”. Tällaiset väitteet edustavat sitä Cercelin kuvaamaa arvovaltaista temppelitoimintaa, jota museon johto kaavailee museolleen väittämällä edustavansa objektiivista totuutta. Kun lisäksi tarkastellaan vuonna 2023 koottua *Taisteleva Ukraina – Venäjän virhearvio?* -näyttelyä, jossa todennäköisesti kuolleiden venäläissotilaiden varustusten rippeitä esitellään vierailijoille lasivetriinissä, kysymykset narratiiveista, toimijuuksista ja positionaalisuudesta herättävät entistä enemmän tarvetta lähestyä kriittisesti historiallisen totuuden omistajuutta ja näytteillepanon eettisyyttä.

Museon nykyisen suosion taustalla näkyy vahvasti Venäjän valtion helmikuussa 2022 aloittama invaasio Ukrainaan. Venäjän hyökkäyksen jälkeen Euroopan turvallisuuspoliittinen ympäristö on ollut suuressa muutoksessa. Suomi ja Ruotsi ovat liittyneet sotilasliitto Natoon ja allekirjoittaneet kahdenvälisen puolustus sopimuksen (DCA) Yhdysvaltojen kanssa. Ennen sitä, vuoden 2021 lopulla, Suomi teki päätöksen ostaa F-35-hävittäjiä Yhdysvalloista, ja lisäksi on puhuttu puolustusteollisuuden vahvistamisesta muun muassa ammustuotantoa kasvattamalla. Nämä viimeaikaiset turvallisuuden ja varustautumisen muutokset on esitetty julkisuudessa välttämättöminä toimina suojautua Venäjän muodostamaa sotilaallista uhkaa

vastaan. Parolan panssarimuseo asemoituu tähän yhä militarisoituvampaan ympäristöön rakentaessaan kansallista narratiivia, jossa luodaan valikoidusti mielikuvia hyökkääjistä, puolustajista, ”meistä” ja ”vihollisista”.

Viholliskuvien luominen ja vihollisen epäinhimillistäminen

Parolan panssarimuseo tarjoaa hyvän alustan tarkastella kriittisesti nykyajan konfliktien tarinallistamista osana vapaa-ajan viettoa. Museossa on ollut mahdollisuus nähdä Hitlerin ihmeaseeksikin kutsuttu saksalainen jättitankki Kuningastiikeri (saks. *Königstiger*) Tiger II, joka tuotiin Parolaan lainaan Britanniasta keväällä 2023. Päähallin hakaristejä vilisevässä tilassa on mahdollista tutustua panssarijoukkojen sotakalustoon, jonka kymmenet panssariajoneuvot muistuttavat Suomen liittolaisuudesta Natsi-Saksan kanssa. Viholliskuva rakentuu selvästi suhteessa Neuvostoliittoon. Natsi-Saksan liittolaisuudesta puolestaan irrottaudutaan pienellä seinään kiinnitetyllä A4-paperilla, jossa todetaan yksioikoisesti, ettei Suomen armeijan hakaristeilla ollut yhteyttä rasistiseen Natsi-ideologiaan.

Tutkijoina meitä kiinnosti erityisesti ilmiö, jossa museon kotisivuilla historiaa pyritään muokkaamaan mahdollisimman salonkikelpoiseksi. Esimerkiksi Opastukset-sivu on kuvitettu päähallin kuvalla, jossa panssariajoneuvosta on jostain syystä photoshopattu hakaristi pois (ks. Romashov & Maiche 2023). Tällaiset muokkaukset herättävät useita kysymyksiä: Miksi symboli on poistettu? Onko suomalaisten panssariajoneuvojen hakaristeissa sittenkin jotain väärää? Halutaanko natsisymboliikasta oikeasti ottaa etäisyyttä vai pyritäänkö näytteillepanon yhteydessä irtaantumaan retorisesti Suomen ja Natsi-Saksan aseveljeydestä? Onko kyse perustelusta natsisymbolin käytöstä, jossa sille luodaan uusi nykypäivän arvojen mukainen kertomus?

Tarkkailimme myös museovieraita. Monet ihmisistä olivat pukeutuneet maastohousuihin ja militaristisiin paitoihin. Parolan panssarimuseon kaltaisen tilan kontekstissa vaatteiden viestit arvoista ja identiteeteistä korostuvat. Eräs pariskunta puuttui keskusteluamme, jossa pohdimme englanniksi esille asetettua suomalais-saksalaista asevelilaulukirjaa. Mahdollisesti englannin kielen ja ulkonäkömme vuoksi meidän oletettiin olevan suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolisia henkilöitä, ja he kokivat tarpeelliseksi puuttua keskusteluamme. He halusivat kertoa meille oman tarinansa historiasta: Suomen oli ollut pakko taistella Natsi-Saksan rinnalla, koska Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen talvisodassa ja pian uudelleen jatkosodassa. Meille kerrottiin, kuinka pienen maan oli puolustauduttava suurempaa pahaa vastaan liittoutumalla Saksan kanssa. Pariskunta kertoi meille myös nykypäivän poliittisesta tilanteesta ja Venäjän sodasta Ukrainaa vastaan. Heidän mukaansa Suomi on paremmin valmistautunut kuin aiemmin, ja Naton jäsenenä Suomi olisi nyt turvassa. Kun kysimme, tulisiko Nato autamaan, jos sota syttyisi, he vastasivat: ”Toivottavasti”.

Samanlainen kytkös historiallisten aikakausien ja Suomen pysyvän vihollisen välillä näkyy myös museon fyysisessä järjestyksessä. Päähalli keskittyy historiaan ja panssarikaluston historialliseen esittelyyn talvi- ja jatkosodan kontekstissa, kun taas viereinen halli ”tarjoaa vierailijalle mahdollisuuden perehtyä panssarikalustoon niin sanotun kylmän sodan ajalta aina 2000-luvulle” (Parolan panssarimuseo päiväämätön a). Analogia ja tarinallisuus eivät siis jätä epäselväksi historian ja nykypäivän jatkuvuutta: näyttelyhallista toiseen siirtyminen päivittää

vanhat viholliskuvat nykyhetkeen. Viholliskuvaa ylläpidetään vieläpä erillisellä Ukrainan sodalle omistetulla ja rajatulla tilalla ”Taisteleva Ukraina – Venäjän virhearvio?”, joka sijaitsee aivan tankki Leopard 2:n edessä. Vierailumme aikana Ukrainan armeija vaati tätä tankkia käyttöönsä, sillä sen uskottiin mahdollistavan Venäjän armeijan miehittämien alueiden palauttamisen Ukrainalle ja sotilaallisen voiton saavuttamisen.

Museon verkkosivuilla kerrotaan, että ”Ukrainan sodan tapahtumien ympärille nivoutuva *Taisteleva Ukraina – Venäjän virhearvio?* -näyttely ottaa kantaa nykysodan tapahtumiin sähköisin kuvin ja tekstein sekä taistelukentältä tuoduin autenttisin esinein” (Parolan panssarimuseo päiväämätön b). ”Taistelukentältä tuodulla autenttisilla esineillä” (tai kuten Panssarimuseon johtaja Simo Hautala ilmaisee ”yksityisten keräilijöiden taholta taistelukentältä tulleella materiaalilla”) tarkoitetaan muun muassa Ukrainassa sotineen suomalaissotilaan ”hyväkuntoisia” varusteita (*Hämeen Sanomat* 2023). Vieressä koreilee ukrainalaisen äärioikeiston Azov-pataljoonan vahanukkesotilas asepukuineen ja hihamerkkeineen. Eettisesti on kuitenkin arveluttavaa, että samassa yhteydessä on esillä myös sodassa kuolleiden tai vähintään vakavasti loukkaantuneiden venäläisten sotilaiden repaleisia sotilaspuvun jäänteitä ja muuta iskuissa ympäriinsä lentänyttä varustusta. Mitä tällä venäläisten sotilaiden dehumanisaatiolla pyritään viestimään? Eikö ihmisarvo kuulu kaikille? Eikö venäläisten jäämistöt tulisi ensisijaisesti palauttaa kuolleiden sotilaiden omaisille? Onko eettisesti korrektia kehystää jäämistö Parolan panssarimuseon tuhansien vierailijoiden nähtäville? Entä miten on mahdollista, ettei Parolan panssarimuseon näyttely ole herättänyt minkäänlaista keskustelua etiikasta ja arvoista samaan tapaan kuin muualla maailmassa?

Esimerkiksi kun Azerbaidžanin pääkaupungissa Bakussa avattiin huhtikuussa 2021 Karabahin sodan ”voittoa” juhlistava Trophy Park -puisto, useat ”länsimaiset” toimittajat, poliitikot ja organisaatiot kritisoivat oikeutetusti sen näytteillepanoa. Puistossa oli esillä Armenian armeijan tuhoutuneiden sotavarusteiden ja panssaroitujen taisteluajoneuvojen lisäksi satoja kuolleilta armenialaisjoukoilta otettuja kypäriä sekä kuolleita armenialaisia sotilaita kuvaavia vahanukkeja. Esimerkiksi Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari Dunja Mijatović (2021) ilmaisi Azerbaidžanin presidentille Ilham Alijevälle lähettämässään kirjeessä huolensa puiston avajaisista ja armenialaisten epäinhimillistämisestä:

Olen pahoillani kuullessani, että avasitte äskettäin Bakussa Trophy Parkin [...], jossa kaikki voivat vieraillla, myös pienet lapset. [...] Pidän tällaisia kuvia erittäin häiritsevinä ja nöyryyttävinä. Tällainen esittely voi vain entisestään voimistaa ja vahvistaa pitkään jatkuneita vihamielisiä tunteita ja vihapuhetta sekä moninkertaistaa ja edistää suvaitsemattomuuden ilmenemismuotoja.

Mijatovićin mukaan museon kaltaiset representaatiot estävät todellisen sovinnon syntyminen konfliktin osapuolten välillä. Kirjeesssänsä hän myös muistutti Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) lausunnosta, jossa varoitetaan ”vastakaisten kertomusten kehittämisen vaaroista” ja viholliskuvien luomisesta (Mijatović 2021). ECRI onkin kehottanut toistuvasti asianomaisia jäsenvaltioita ryhtymään toimiin tällaisia suuntauksia vastaan.

Myös Euroopan parlamentti (2021) tuomitsi puiston yhteisessä päätöslauselmassa:

[...Näytteilleasettelua] voidaan pitää väkivallan ihannointina ja se uhkaa lisätä vihamielistä asennetta ja yllyttää vihapuheeseen tai jopa jäljellä olevien sotavankien ja muiden armeenialaisten siviilivankien epäinhimilliseen kohteluun, mikä pahentaa vihan ilmapiiriä [...].

Euroopan parlamentin varapuhemies Heidi Hautala (2021) kritisoi henkilökohtaisesti puiston avaamista Twitterissä: ”Tämä teemapuisto Azerbaidžanissa on kuvottava. Peruskouluikäiset lapset altistetaan avajaisissa tällaiselle sodanlietsonnalle”. Tätä taustaa vasten on aiheellista kysyä, miksei Parolan panssarimuseon samanlainen eettisesti arveluttava representaatio kirvoita keskustelua Suomessa laajemmin. Päinvastoin sen nostattamien nationalistien tunteiden nähdään omassa yhteiskunnassa pikemminkin vahvistavan yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä koetaan tärkeänä voimavarana näinä vaikeina aikoina.

Koko perheen militarisoimista

Kriittisen militarismitutkimuksen välinein voidaan tarkastella arjen hallinnan ja infrastruktuurin sekaan kätkeytyviä militaristisia käytäntöjä, jotka ovat kiinnittyneet syvälle elämäämme ja ajatteluunne. Parolan panssarimuseo osallistuu tähän prosessiin: se harjoittaa Johan Galtungin (1990) terminologiaa käyttäen ”kulttuurista väkivaltaa” ja oikeuttaa suoran ja rakenteellisen väkivallan hyväksyttävyyttä yhteiskunnassamme.

Museossa vierailee vuosittain noin 30 000 ihmistä. Viime vuonna kävijämäärä lähes kolminkertaistui (Lasssheikki 2023). Museo-opas kertoi meille, että suurin osa kävijöistä tutustuu museoon koulujen loma-aikoina. Näin ollen museossa vieraili runsaasti lapsiperheitä. Eri halleissa tarkkailimme, kuinka vanhemmat esittelivät sotakalustoa lapsilleen, jotka kiipeilivät panssariajoneuvojen päälle ja kurkkivat niiden sisälle aina kun mahdollista. Lapsille on rakennettu panssariajoneuvojen ympäröimä leikkipiha. Sisäänkäynnin yhteydessä ja kahvilaan saavuttaessa on myynnissä erilaisia sotaleluja, tankkien pienoismalleja, maastokuvioisia vaatteita, pähineitä ja koulutarvikkeita. Koululaisille järjestetään myös omia ohjattuja kierroksia, joissa he pääsevät tutustumaan panssarien sotahistoriaan ja sotiin ylipäätään.

Museon nettisivuilla kerrotaan, kuinka opastus ”herättää teräksen eloon”:

Yleisopastuksessa museovieraat eläytyvät panssarin ja panssarintorjunnan historiaan museon perusnäyttelyn monipuolisen tarjonnan kautta. Tiivis opastus kuljettaa kuulijat läpi itsenäisen Suomen sotahistorian kertoen tarinaa niin aseista kuin niiden käyttäjästäkin. (Parolan panssarimuseo päiväämätön c.)

Lapset pääsevät osallistumaan myös museosuunnistukseen:

Panssarimuseon perusnäyttely toimii hyvin historianopetuksen tukena. Museossamme esille tuotavaan kulttuuriperintöön perehdytään suunnistamalla ja etsimällä omatoimisesti vastauksia annettuihin kysymyksiin. Suunnistuksen tulokset puretaan yhdessä ohjaajan kanssa. Suunnistus soveltuu kouluikäisille noin 10-vuotiaista alkaen. (Parolan panssarimuseo päiväämätön c.)

Museon luonteen valossa herää kuitenkin kysymys, onko museon tarkoituksena kasvattaa lapsia sotamyönteisiksi ja vahvistaa heidän kansallismielisyyttään. Millaisia asenteita lapsille muodostuu venäläisistä, jotka museossa toiseutetaan viholliskuvien kautta ja joiden riekaleisilla vaatteilla mehustellaan Ukrainan sodan tragedian yhteydessä? Entä ne venäjänkieliset lapset,

jotka saattavat mahdollisesti osallistua opastetuille koulukierroksille? Miten opastetut museokierrokset vahvistavat heidän kuulumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan? Kuten tiedämme muista tutkimuksista, ”[s]uomalainen ja venäläinen sotamuisti törmäävät Suomessa asuvien venäjänkielisten arjessa” (Davydova-Minguet 2021, 139) tuottaen kuulumattomuuden tunnetta.

Vaikka valtamediat Suomessa eivät ole löytäneet kritisoitavaa Parolan panssarimuseosta (vaan pikemminkin mainostaneet sitä, esim. *Hämeen Sanomat* 2023; Lassheikki 2023; Niskanen 2024), lapsiin kohdistuvasta militarisoitumisesta Venäjällä on julkaistu artikkeleita. Esi-merkiksi lokakuun alussa Jenni Jeskanen (2023) kirjoittaa *Helsingin Sanomien* kolumnissaan ”Venäjällä militarisoiminen näky lelukaupassakin” seuraavasti:

Oikeisiin tankkeihin voi tutustua Venäjän asevoimien ”sotilaallis-patrioottisessa kulttuuri- ja virkistyspuistossa” nimeltä Park Patriot, jossa vierailin hiljattain. Koko perheelle suunnattu armeijan huvipuisto sijaitsee Moskovan alueella, tunnin ajomatkan päässä pääkaupungista. Sen tarkoituksena on kasvattaa armeijan toimintaan ja tehdä siitä houkuttelevaa.

Vaikka Jeskanen tunnistaa militarisoitumisen myös Suomessa, hän oikeuttaa sen Venäjän aloittamalla hyökkäyssodalla Ukrainassa. ”Suomi on militarisoitunut Venäjän hyökkäyssodan aikana kovaa vauhtia, mutta itänaapuriin verrattuna militarismi on vielä lapsenkengissä” (Jeskanen 2023). Muuttaisiko vierailu panssarimuseossa hänen käsitystään militarisoinnin syvyydestä Suomessa, vai maistuisiko museokierroksen jälkeen kahvi ja Tiger II -tankkisuklaa ”Tankkitupa”-nimisessä museokahviossa militarististen lelujen ja vaatteiden keskellä? On kuvaavaa, että monet suomalaiset poliitikot ja toimittajat näyttävät tunnistavan militarisoitumisen Azerbaidžanissa tai Venäjällä, mutta eivät Suomessa. Johtuuko tämä kaksinaismoralis- mista, joka on salakavalasti legitimoitu kansallisiin tarpeisiimme? Jostain syystä kansallismie- linen sodan ihannointi on kotikutoisena hyväksyttävää, mutta *inhottavaa*, kun se tapahtuu ”siellä”, jossain muualla.

Kenellä on oikeus keskustella Suomen historiasta?

Kun kirjoitimme Parolan panssarimuseon näytteillepanosta viime vuoden marraskuussa rasisminvastaiseen *Raster*-tutkijaverkostoon artikkelin (Romashov & Maïche 2023) tarkoituk- senamme oli tämän artikkelin tapaan tarkastella kriittisesti museon luomaa historiallista tari- nallisuutta ja sen eettisyyttä nykypäivän kontekstissa. *Hämeen Sanomat* julkaisi uutisosiossaan noin kolme kuukautta myöhemmin Arno Juutilaisen kriittisen artikkelin otsikolla ”Panssari- museota syytetään natsismista ja viholliskuvista” (Juutilainen 2024).³ *Hämeen Sanomat* julkaisi seuraavana päivänä pääkirjoituksen ”Sotahistoriasta on kerrottava vääristelemättä” (*Hämeen Sanomat* 2024a). Artikkeleissa väitettiin perättömästi, että olisimme *Rasterissa* julkaistussa tekstissämme syyttäneet Parolan panssarimuseota natsismista. Toiseksi *Hämeen Sanomat* vih- jaili meidän toimivan vieraan vallan nimissä sekä pääkirjoituksessaan että etenkin 21. helmi- kuuta lukijapalautteeseen liittyen otsikolla ”Tutkijatohtorien jutut satavat suoraan Putinin laariin” (*Hämeen Sanomat* 2024b). Juutilaisen artikkelissa nostettiin lisäksi poikkeuksellisesti

3 Nettiversion otsikkona oli ”Tutkijatohtorit syyttävät Panssarimuseota natsismista ja militaristisesta fetisismistä”. Lisäksi artikkeli julkaistiin lukuisilla Keskisuomalainen-mediakonsernin omistamien sanomalehtien netti- alustoilla (*Länsi-Savo, Keskisuomalainen, Savon Sanomat, Itä-Savo, Kouvolan Sanomat ja Etelä-Suomen Sanomat*).

esiin Karim Maïchen etnisyys. Hän määriteltiin kansalaisuudeltaan algerialais-suomalaiseksi vailla tarkempaa tietoa hänen taustastaan.

Sosiaalinen media seurasi perässä ja sen kirjoitukset tihkuivat russo- ja islamofobisia purkauksia. Viesteissä meidän oletettiin olevan ”venäläinen” ja ”algerialainen”, välillä jopa muodossa ”ryssä” ja ”afrikkalainen”. Näihin olettamuksiin perustui väite, ettemme ymmärrä Suomen historiaa, Suomen ”erillissotaa” tai sitä, ettei Suomen armeijan hakaristillä ole minikäänlaista yhteyttä Natsi-Saksan hakaristiin. Meistä tehtiin ulkopuolisia ”vihollisen agenda” ajavia viidennen kolonnan toimijoita. *Oletettuja* kansallisia identiteettejämme korostettiin siten, että ne estäisivät meitä puhumasta kriittisesti kansallisista historiallisista narratiiveista tai Parolan panssarimuseon näytteillepanosta. Palaute tarjoaa runsaasti materiaalia pohtia sitä, kenellä on oikeus ja valta keskustella Suomen historiasta ja muistinpolitiikasta. Kuten Sara Ahmed (2000) kirjoittaa, on merkityksellistä ymmärtää yksilön kokemuksen sosio-kulttuurisia ulottuvuuksia eli sitä, miten tunnekokemus vaikuttaa tapaan, jolla ihminen merkityksellistää olemassaoloaan ja asemaansa yhteiskunnassa. Tämä prosessi onkin monella tapaa mielenkiintoinen esimerkki eritaustaisten kansalaisten kuulumisen rakentumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan ja kansallisista militaristisista ulossulkevista narratiiveista, viholliskuvista ja niiden rakentumisesta.

Valtamedian, paikallislehtien ja sosiaalisen median käyttäjien, joiden joukossa oli myös tunnettuja poliitikkoja, reaktioita kriittisiin pohdintoihimme museonäyttelyistä voidaankin pitää episteemisen väkivallan ilmentymänä (Spivak 1988). Näissä kirjoituksissa meidät yritettiin selvästi asettaa toisiksi, potentiaalisiksi uhkiksi suomalaiselle kansallisvaltiolle. Tällaisilla diskursiivisilla käytännöillä tietyt ihmiset vaiennetaan marginalisoimalla heidät vaarallisiksi sosiaalisiksi subjekteiksi; heidän näkemyksensä eivät ansaitse tulla kuulluiksi, heidän mielipiteitään ei kannata kuulla tai heidän äänensä pitäisi jopa tukahduttaa. Tässä tapauksessa Suomen kansallisvaltion ”vartijat” pitivät Parolan panssarimuseota koskevaa artikkeliamme temppeleinä häpäisynä ja tunsivat tarvetta nousta puolustamaan pyhäkköään. Keskustelu tai sen puute osoittaa selvästi, kuinka mahdollisuus moniarvoisiin näkökulmiin menneisyyteen ja nykyisyyteen liittyen on kutistunut yhä militarisoituvassa yhteiskunnassamme.

Lopuksi

Olemme kritisoineet viholliskuvien rakentumista Parolan panssarimuseon näyttelyissä ja sen houkuttelevaa militaristista ympäristöä kriittisen militarismitutkimuksen viitekehyksessä sekä tarjonneet vastaavia esimerkkejä muualta maailmasta. Olemme ihmetelleet, miksi militarismin ilmenemismuodot tunnistetaan muualla, muttei omassa maassa. Suora vastauksemme kysymykseen on *nationalismi*, jossa ei tunnisteta oman kansallisvaltion rakenteisiin upotettua militarismia, koska nationalismi itse muodostuu militarististen diskurssien ja käytäntöjen kautta.

Museoiden tuottamasta tarinallisuudesta, valta-aseamista, positionaalisuudesta sekä yhteiskunnallisesta vaikutuksesta on julkaistu lukuisia yhteiskuntatieteellisiä teoksia liittyen konfliktien, sotien ja väkivallan representointiin (esim. Autry 2013; Cercel 2018; Sodaro 2018; Bull ym. 2019; Heartley 2022). Niissä toistuvat tyypillisesti kysymykset siitä, kenen ääni museoiden näytteillepanossa kuuluu, millaisia valintoja ja mistä lähtökohdista näyttelyt

on rakennettu ja ketkä ovat päässeet osallistumaan päätöksentekoprosesseihin. Tällä artikkelillamme osallistumme myös näihin akateemisiin keskusteluihin.

Olemme lähestyneet kirjeitse *Hämeen Sanomien* päätoimittajaa Tuulia Viitasta ja vaatineet oikaisua meitä koskevan virheellisen tiedon jakamisesta 27. helmikuuta 2024. *Hämeen Sanomat* ei koskaan vastannut kirjeeseemme eikä oikaissut virheellisiä tietoja, jotka johtivat meidän maalittamiseemme, jossa etninen taustamme ja tutkijana toimiminen yhdistettiin syytöksiin vieraan vallan nimiin toimimisesta. Teimme lopulta kantelun Julkisen sanan neuvostoon (JSN). Puolen vuoden odotuksen jälkeen saimme juuri tämän artikkelin valmistumisen kynnyksellä lopulta vastauksen JSN:lta. Meille ilmoitettiin, että neuvoston puheenjohtaja Eero Hyvönen oli päättänyt olla ottamatta kanteluamme neuvoston täyden kokoonpanon käsittelyyn. Perusteluina tiedonannossa todettiin, että etnistäminen oli tapahtunut hänen mukaansa kunnioittavasti ja että Maïchen esittelemistä algerialais-suomalaiseksi ”voi pitää harhaanjohtavana, muttei kuitenkaan korjausta edellyttävänä olennaisena asiavirheenä” (JSN 9267/UL/24 2024). Meidän syyttämisesämme vieraan vallan nimissä toimimisesta ei ollut JSN:n mukaan mitään väärää, sillä toimintamme ei *Hämeen Sanomien* artikkelissa väitetty olevan ”tietoista”. Olimmeko siis Hyvösen tulkinnan mukaan pikemminkin ”hyödyllisiä idiootteja”? Lisäksi Hyvönen totesi, että *Hämeen Sanomilla* oli artikkelimme pohjalta oikeus tulkintaansa väittää meidän syyttäneen Parolan panssarimuseota natsismista, vaikka väite olikin hänen mielestään väärä. Lausunnossa ei mainittu sanallakaan sitä, ettei *Hämeen Sanomien* päätoimittaja ollut reagoinut millään tavalla yhteydenottoomme ja vaatimukseemme korjata edellä mainittuja asiavirheitä.

Millaisia seurauksia tällaisilla päätöksillä on rodullistetuille tutkijoille? Ovatko tutkijat tasa-arvoisia osallistuessaan julkiseen poliittiseen keskusteluun? Tutkijoina meillä on oikeus ottaa osaa julkiseen keskusteluun samalla tavalla kuin muillakin ilman, että joudumme otikkotasolla valheellisten väittämien kohteiksi. Olemme kokeneet tärkeäksi nostaa Parolan panssarimuseon epäeettiset sekä nationalismiin pohjautuvat subjektiiviset narratiivit esille, vaikka ymmärrämme hyvin taustoistamme johtuvat sensitiivisyydet. Toisaalta meidän taustoistamme katsottuna on ollut todella mielenkiintoista tutkia näkemyksistämme herännyttä keskustelua ja stigmatisaatiota.

Suosittellemme lämpimästi vierailua Parolan panssarimuseossa kaikille ja erityisesti rauhantutkijoille. Museon valinnoissa ja historian rakentamisessa ei ole kyse vain panssarijoukkojen teknisten ominaisuuksien arvioinnista vaan Suomen ehkä suurimmasta militarismin tempelistä. Toivomme, että museossa vierailevat henkilöt pystyisivät arvottamaan kriittisesti kansallismielisiä historiankuvauksia Suomessa ja sen ulkopuolella.

Lähteet

- Abungu, George Okello (2019): ”Museums: Geopolitics, decolonisation, globalisation and migration”. *Museum International*, 71(1–2), 62–71. <https://doi.org/10.1080/13500775.2019.1638030>
- Ahmed, Sara (2000): *Strange encounters. Embodied others in postcoloniality*. Routledge.
- Ahmed, Sara (2012): *On being included: Racism and diversity in institutional life*. Duke University Press.
- Autry, Robyn (2018): ”The political economy of memory: The challenges of representing national conflict at ‘identity-driven’ museums”. *Theory & Society*, 42, 57–80. <https://doi.org/10.1007/s11186-012-9185-5>

- Bull, Anna Cento, Hans Lauge Hansen, Wulf Kansteiner & Nina Parish (2019): "War museums as agonistic spaces: Possibilities, opportunities and constraints". *International Journal of Heritage Studies*, 25(6), 611–625. <https://doi.org/10.1080/13527258.2018.1530288>
- Caddick, Nick (2018): "Life, embodiment, and (post-)war stories: Studying narrative in critical military studies". *Critical Military Studies*, 7(2), 155–172. <https://doi.org/10.1080/23337486.2018.1554942>
- Cameron, Duncan (1971): "The museum, a temple or the forum". *Curator*, 14(1), 11–24.
- Cercel, Cristian (2018): "The military history museum in Dresden: Between forum and temple". *History & Memory*, 30(1), 3–39. <https://doi.org/10.2979/histmemo.30.1.02>
- Davydova-Minguet, Olga (2021): "Sotamuistia ja muistisotaa: Suomen venäjänkielisten ristiriitainen asemoituminen yllärajaisiin muistimaisemiin". Teoksessa: A. Rastas & L. Koivunen (toim.) *Marginaaleista museoihin*. Vastapaino.
- Enloe, Cynthia (2015): "The recruiter and the sceptic: A critical feminist approach to military studies". *Critical Military Studies*, 1(1), 3–10. <https://doi.org/10.1080/23337486.2014.961746>
- Euroopan parlamentti (2021): Päätöslauselma sotavankien tilanteesta Armenian ja Azerbaidžanin viimeisimmän konfliktin jälkeen, 20.5.2021. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0251_FI.html
- Galtung, Johan (1990): "Cultural violence". *Journal of Peace Research*, 27(3), 291–305. <https://doi.org/10.1177/0022343390027003005>
- Graham, Stephen (2012): "When life itself is war: On the urbanization of military and security doctrine". *International Journal of Urban and Regional Research* 36(1), 136–155. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2011.01026.x>
- Haraway, Donna (1988): "Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective". *Feminist Studies*, 14(3), 575–599. <https://doi.org/10.2307/3178066>
- Hast, Susanna & Noora Kotilainen (toim.) (2024): *Sodan pauloissa. Militarismi suomalaisessa yhteiskunnassa*. Gaudeamus.
- Hautala, Heidi (2021): Twitter, 19.4.2021. <https://twitter.com/heidihautala/status/1384176944229486599>
- Heartley, Rebecca (2022): "Warping narrative: Historical representation at the war museum". *The Ascendant Historian* 2(1), 32–40.
- Howell, Alison (2018): "Forget 'militarization': Race, disability, and the 'martial politics' of the police and of the university". *International Feminist Journal of Politics*, 20(2), 117–136. <https://doi.org/10.1080/14616742.2018.1447310>
- Hämeen Sanomat* (2023): "Parolan Panssarimuseon näyttelyssä on esillä konkreettinen todiste Ukrainan sodan armottomuudesta. Esillä on muun muassa Kiovaan pyrkineen venäläissotilaan varustusta". TikTok, 5.7.2023. <https://www.tiktok.com/@hameensanomat/video/7252308518244601114>
- Hämeen Sanomat* (2024a): "Pääkirjoitus: Sotahistoriasta on kerrottava vääristelemättä – Panssarijoukkojen ikivanha tunnus on eri asia kuin natsi-Saksan symboli". <https://www.hameensanomat.fi/paakirjoitus-mielipide/6574636>
- Hämeen Sanomat* (2024b): "Lyhyesti lukijoilta: Tutkijatohtoreiden jutut satavat suoraan Putinin laariin". 21.2.2024. <https://www.hameensanomat.fi/paakirjoitus-mielipide/6576704>
- Jeskanen, Jenni (2023): "Venäjällä militarisoiminen näkyy lelukaupassakin". *Helsingin Sanomat*, 3.10.2023. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009892911.html>
- Julkisen sanan neuvosto (JSN) (2024): Päätös 9267/UL/24, 2.10.2024.
- Jutilainen, Arno (2024): "Panssarimuseota syytetään natsismista ja viholliskuvista". *Hämeen Sanomat*, 20.2.2024, 4.
- Kotilainen, Noora & Susanna Hast (2021): "Suomi ja kriittisen militarismitutkimuksen tarve". *Kosmopolis*, 51(4), 27–44.
- Lasssheikki, Petri (2023): "Kävijäryntäyksen Panssarimuseoon aiheuttanut tankkiharvinaisuus sai jatkoaikaa Parolassa". *YLE*, 2.10.2023. <https://yle.fi/a/74-20052868>

- Mijatović, Dunja (2021): Letter to the President of the Republic of Azerbaijan, 20.4.2021. <https://rm.coe.int/letter-to-mr-ilham-aliyev-president-of-the-republic-of-azerbaijan-by-m/1680a2364c>
- Molden, Berthold (2016): "Resistant pasts versus mnemonic hegemony: On the power relations of collective memory". *Memory Studies*, 9(2), 125–142. <https://doi.org/10.1177/1750698015596014>
- Moser, Stephanie (2010): "The devil is in the detail: Museum displays and the creation of knowledge". *Museum Anthropology*, 33(1), 22–32. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1379.2010.01072.x>
- Mouffe, Chantal (2013): *Agonistics: Thinking the world politically*. Verso.
- Niskanen, Anna-Maria (2024): "Parolan panssarimuseo haluaa näyttää Ukrainan sodan todellisuuden." *YLE*, 24.2.2024. <https://yle.fi/a/74-20075670>
- Parolan panssarimuseo (päiväämätön a): Perusnäyttely, 15.10.2023. <https://www.panssarimuseo.fi/nayttelyt/perusnayttely>
- Parolan panssarimuseo (päiväämätön b): Vaihtuvat näyttelyt, 5.10.2023. <https://www.panssarimuseo.fi/nayttelyt/vaihtuvat-nayttelyt>
- Parolan panssarimuseo (päiväämätön c): Opastukset, 15.10.2023. <https://www.panssarimuseo.fi/palvelut/opastukset>
- Romashov, Vadim & Karim Maïche (2023): "Parolan panssarimuseo: militaristisesta fetisismistä epäinhimillistämiseen". *Raster*, 27.11.2023. <https://raster.fi/2023/11/27/parolan-panssarimuseo-militaristisesta-fetisismista-epainhimillistamiseen/>
- Ryynänen, Sanna (2024): "Tutkijat joutuivat sanomalehden maalittamiksi". *Raster*, 4.6.2024. <https://rasterverkosto.wordpress.com/2024/06/04/tutkijat-joutuivat-sanomalehden-maalittamiksi/>
- Sodaro, Amy (2018): *Exhibiting atrocity: Memorial museums and the politics of past violence*. Rutgers University Press.
- Spivak, Gayatri Chakravorty (1988): "Can the subaltern speak?". Teoksessa: C. Nelson & L. Grossberg (toim.) *Marxism and the interpretation of culture*. University of Illinois Press.

The Parola Armour Museum as a temple of militarism in Finland

This article examines the permanent exhibits of the Parola Armour Museum as well as the 2023 temporary exhibition "Fighting Ukraine – Russia's mistake?" using the theoretical framework of critical military studies in conjunction with critical museum studies. We address the hidden practices of militarism within its infrastructure and argue that the Parola Armour Museum appears as a temple of militarism according to Duncan Cameron's (1971) classic conceptualization. The article contains ethnographic reflections based on two visits to the museum in 2023 as well as to the reactions raised by the text we wrote based on the visits. Attention was paid to display, use of space, themes, educational role and visitors. We ask how the Parola Armour Museum maintains and creates a nationalist conception of history for militaristic purposes. The article also reflects on how the Russian state's armed attack on Ukraine has been used to justify militarization in Finland and maintain the enemy image. We raise the general question of why there is a tendency to recognize militarization processes in other countries but not in one's own. We argue that the practices of the Parola Armour Museum glorify military technology and acts of war, create an image of the enemy and dehumanize that enemy, while drawing children into a militaristic play environment. By analyzing media reactions to our critical reflections on the museum, we conclude that its main function is that of a national temple with authoritarian power rather than a social forum for democratic debate.

Keywords: enemy images, museum, nationalism, politics of memory, social militarization